

РЕЦЕНЗІЯ

доктора економічних наук, професора, заслуженого діяча науки і техніки України, професора кафедри менеджменту, публічного управління та персоналу ЗУНУ Алли Федорівни Мельник на дисертацію Мацика Володимира Олександровича на тему «Модернізація публічної політики в сфері охорони здоров'я» подану на здобуття ступеня доктора філософії за спеціальністю 051 «Економіка»

Актуальність теми дисертації та її зв'язок з науковими програмами, планами, темами. Формування та розвиток національної моделі охорони здоров'я супроводжується дією низки чинників, серед яких наявність надавачів медичних послуг різних форм власності, поєднання елементів етатичної системи та приватного ринку, наявність конкуренції між провайдерами медичних послуг, перманентні кризові явища, активні воєнні дії, нерозвинутість медичного страхового ринку, що сукупно обумовлює необхідність продовження реформування системи охорони здоров'я, становлення та розвитку ринку наукових медичних ідей та інноваційних технологій, ринку медичного страхування, ринку медичних освітніх послуг, посилення синергетичного ефекту від регуляторного впливу інститутів публічної влади, страхової медицини, державної медицини, приватного медичного підприємництва, медичних самоврядних інституцій, міжнародних інституцій в медицині. Незважаючи на повномасштабне збройне вторгнення росії, національна система охорони здоров'я змогла зберегти свою цілісність, більше того, було прийнято три фундаментальні закони («Про систему громадського здоров'я», «Про лікарські засоби», «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо удосконалення надання медичної допомоги»), що повинні врегулювати відповідно системи громадського здоров'я, сфери виробництва та обігу лікарських засобів, забезпечити розвиток спроможної мережі лікарень. Подальша трансформація національної системи охорони здоров'я вимагає напрацювання системних стратегічних рішень щодо модернізації публічної політики в сфері охорони

здоров'я України та відповідних заходів організаційного та економічного впливу на розвиток та повоєнне відновлення медичної галузі.

Відтак, питання поглиблення теоретичних засад, удосконалення науково-організаційних підходів та розробка практичних рекомендацій щодо модернізації публічної політики в сфері охорони здоров'я як складової національної економіки в рамках дисертації Мацика Володимира Олександровича «Модернізація публічної політики в сфері охорони здоров'я» є актуальним і має як науковий, так і практичний інтерес.

Поставлені і вирішені завдання в дисертаційному дослідженні лежать в площині загальнодержавних програм та стратегій, серед яких варто виокремити Державну стратегію регіонального розвитку України на 2021-2027 роки, Стратегію розвитку системи охорони здоров'я України до 2030 року, Стратегію «Україна 2030Е», Стратегію комунікації з питань європейської інтеграції України на період до 2026 року.

Зміст дисертації та отримані результати пов'язані з науково-дослідною роботою Західноукраїнського національного університету за такими темами: «Механізм активізації бізнес-середовища як суб'єкта трансформації міст України на засадах сталого розвитку та впровадження смарт-технологій» (номер державної реєстрації 0119U101365), «Формування медико-прикладного інструментарію управління розвитком закладів охорони здоров'я в умовах війни та повоєнного відновлення» (державний реєстраційний номер 0123U101891); «Аналіз фінансової спроможності територіальної громади для побудови системи цивільного захисту населення» (державний реєстраційний номер 0121U114004); «Актуальні проблеми публічного управління та адміністрування» (державний реєстраційний номер 0188U003181); «Менеджмент та публічне управління в умовах трансформацій» (державний реєстраційний номер 0123U103562); «Конкурентне позиціонування закладу охорони здоров'я на ринку медичних послуг» (державний реєстраційний номер 0123U104127).

Отже, можна вважати, що тема дисертації Мацика В.О. є актуальною, відповідає викликам сьогодення, має зв'язок з науковими програмами, планами, темами.

Ступінь обґрунтованості та достовірності наукових положень, висновків і рекомендацій дисертаційної роботи.

Належний рівень обґрунтованості наукових положень, висновків і рекомендацій в роботі Мацика Володимира Олександровича «Модернізація публічної політики в сфері охорони здоров'я» підтверджується ґрунтовним аналізом вітчизняних та зарубіжних наукових праць, нормативно-правових та аналітичних матеріалів; використанням системного, процесного, компаративного, синергетичного, інноваційного підходів до проведення дослідження; застосуванням положень економічних, політичних, соціологічних наукових теорій, теорій цифрового розвитку; використанням макроекономічних моделей, які з позицій багатоаспектного підходу визначають певні концептуальні рамки до організації надання медичних послуг населенню; використанням широкого спектру загальнонаукових і спеціальних методів дослідження, адекватним підбором та аналізом значного масиву офіційного статистичного та фактологічного матеріалу функціонування системи охорони здоров'я України; проведенням світ-системного аналізу розвитку національних систем охорони здоров'я та місця України в глобальному медичному просторі; успішною апробацію отриманих напрацювань.

Структура та зміст основних положень дисертаційної роботи.

Дисертаційна робота Мацика Володимира Олександровича «Модернізація публічної політики в сфері охорони здоров'я» за структурою та змістом є логічною, відповідає поставленим завданням. Структура роботи містить три розділи: 1) «Теоретико-методологічні та інституційні детермінанти публічної політики в сфері охорони здоров'я національної економіки»; 2) «Аналіз механізму реалізації публічної політики в сфері охорони здоров'я національної економіки»; 3) «Напрями модернізації публічної політики в

сфері охорони здоров'я національної економіки», в яких автору вдалося: систематизувати наукові підходи до розуміння суті здоров'я як складової соціального та економічного благополуччя національних економік; узагальнити науковий базис публічної політики в сфері охорони здоров'я; проаналізувати інституційне забезпечення публічної політики в сфері охорони здоров'я та дослідити етапи її становлення та побудови інституційної архітектури реалізації; проаналізувати стан та тенденції розвитку сфери охорони здоров'я як складової національної економіки; проаналізувати організаційно-економічний механізм публічної політики охорони здоров'я; оцінити результативність публічної політики щодо складових системи охорони здоров'я України; обґрунтувати доктрину модернізації публічної політики охорони здоров'я національної економіки; напрацювати шляхи розвитку системи громадського здоров'я як важливої детермінанти посилення потенціалу здоров'я як складової національної економіки, організаційно-наукові підходи до використання інструментів цифрової охорони здоров'я як інструменту конкурентного розвитку системи охорони здоров'я України та її інтеграції в глобальний медичний простір.

Особистий внесок дисертанта в отриманні наукові результати.

Оцінюючи дисертаційну роботу Мацика О.В., можна зробити висновок, що результати дослідження є актуальними. Дисертація є завершеною науковою працею, виконаною особисто автором на високому теоретико-методичному рівні, в якій отримано нові науково обґрунтовані результати, що в сукупності розв'язують завдання поглиблення теоретико-методичних засад і прикладних інструментів модернізації публічної політики в сфері охорони здоров'я України .

Наукова новизна результатів дослідження. Результати дослідження характеризуються наявністю елементів наукової новизни, серед яких варто виокремити наступні здобутки автора:

- доктрину модернізації публічної політики в сфері охорони здоров'я, в основу якої покладено: еталонну модель організації управлінських

процесів; теоретичну, емпіричну, логічну складові; інноваційні підходи до управління, які передбачають використання концепції «єдиного здоров'я», валеології, «розумного здоров'я», цифрової медицини, «антиейдж медицини», концепції персоналізованої, прогнозованої, профілактичної, партисипативної та психокогнітивної медицини;

- модель здоров'я, яка повинна включати фізичне, психологічне, соціальне, духовне здоров'я, детермінанти здорового способу життя, чинники, які впливають на його складові, індикатори дослідження стану безпеки здоров'я для побудови стійкої системи охорони здоров'я;

- наукові та організаційно-методичні підходи до формування інформаційно-аналітичної бази для оцінювання результативності публічної політики в сфері охорони здоров'я на основі використання: запропонованого інтегрального показника макроекономічної результативності, що відображає управлінську ефективність, ноосферизацію, інноватизацію форм та методів управління, цифровізацію; показників біологічного, популяційного здоров'я; демографічних показників; показників цифрової мапи здоров'я та профілів здоров'я; індексів здоров'я та безпеки здоров'я;

- напрями вдосконалення інституційного забезпечення публічної політики у сфері охорони здоров'я, що представлені у вигляді рівневої моделі з цільовою підсистемою, сукупністю формальних та неформальних інститутів, етапами трансформації та архітектонікою реалізації на наднаціональному рівні, національному, макроструктурному, регіональному, локальному, особистісному рівнях ;

- вектори модернізації публічної політики в сфері охорони здоров'я України та їх цілереалізуючі системи, що включають: побудову ефективної системи інституційного забезпечення; удосконалення організаційно-економічного механізму реалізації публічної політики; адаптацію до європейських норм та стандартів в сфері охорони здоров'я; впровадження міжнародних стандартів якості медичної допомоги ISO та золотого стандарту JCI; розвиток електронної системи охорони здоров'я; підвищення якості

ресурсного забезпечення закладів охорони здоров'я; диференціацію джерел інвестування у відновлення та модернізацію медичної інфраструктури; створення мережі конкурентоспроможних закладів охорони здоров'я; адаптацію до викликів та загроз шляхом створення інклюзивного середовища в закладах охорони здоров'я; розвиток ринку реабілітаційних медичних послуг; розвиток економіки громадського здоров'я, медичного туризму, що дозволить в сукупності створити сучасну превентивну модель публічної політики охорони здоров'я.

Практичне значення результатів дослідження. Практичне значення одержаних результатів полягає у можливості їх використання у функціональній діяльності інститутів публічного управління, що генерують та реалізують публічну політику охорони здоров'я на різних рівнях функціонування економіки України. Авторські напрацювання впроваджені у діяльності Міністерства охорони здоров'я України, Державної служби України з надзвичайних ситуацій, Департаменту охорони здоров'я Тернопільської обласної військової державної адміністрації, Тернопільського обласного інформаційно-аналітичного центру медичної статистики. Наукова значимість дослідження підтверджується використанням отриманих результатів в навчальному процесі ЗУНУ.

Зокрема, пропозиції щодо використання прогностичного інструментарію модернізації публічної політики охорони здоров'я використані в роботі Управління медичних кадрів, освіти і науки Міністерства охорони здоров'я України (довідка № 22-04/30922/2-23 від 30.10.2023); напрацювання щодо вдосконалення цивільного захисту населення та використання цифрових технологій в наданні послуг з охорони здоров'я використовується в діяльності Управління організації медичного забезпечення, медико-біологічного захисту та охорони праці Державної служби надзвичайних ситуацій України (довідка № 03-14572/ 181 від 04.08.2023р.); методичні та організаційно-наукові підходи до оцінювання результативності реалізації стратегічних та програмних інструментів управління охороною здоров'я на

регіональному рівні та до залучення інвестиційних ресурсів в сферу охорони здоров'я регіону використовуються в роботі Департаменту охорони здоров'я Тернопільської обласної військової державної адміністрації (довідка № 4791/03-01 від 6.09.2023); пропозиції щодо вдосконалення інформаційно-аналітичного супроводу моніторингу стану здоров'я населення, використання інтегрованих систем медичного обслуговування населення регіону та дорожньої карти супроводу пацієнтів з хронічними захворюваннями застосовуються в роботі КНП «Тернопільського обласного інформаційно-аналітичного центру медичної статистики» Тернопільської обласної ради (довідка № 68 від 23.10.2023 р.). Наукове значення отриманих результатів підтверджується їх використанням в ЗУНУ для поглиблення змістового наповнення програм та навчально-методичного забезпечення дисциплін: «Економічне та фінансове забезпечення діяльності закладів охорони здоров'я», «Публічна політика та врядування» (довідка № 126-26/2006 від 22.09.2023р.).

Повнота відображення наукових положень дисертаційної роботи в опублікованих автором працях. Наукові положення дисертації Мацика Володимира Олександровича повною мірою відображені у 17 наукових працях обсягом 6,55 д.а. (5,32 д.а. належить особисто автору). Із них три параграфи у двох колективних монографіях, 5 статей (2 з яких одноосібні) у наукових фахових виданнях, серед яких одна у міжнародному періодичному виданні, що цитується у міжнародній базі Scopus та 9 публікацій за матеріалами конференцій, в тому числі одна стаття з цитуванням у міжнародній базі Scopus.

Дискусійні положення та зауваження до дисертації. Результати дослідження Мацика Володимира Олександровича характеризуються положеннями, деякі з яких носять дискусійний характер, а саме:

1. Зміст роботи значно виграв би, якби при дослідженні впливу охорони здоров'я на національну економіку в п.1.1 автором було детальніше досліджено місце системи охорони здоров'я в розвитку національної

економіки та чіткіше визначено вплив ресурсів національної економіки на систему охорони здоров'я та охорони здоров'я на національну економіку, в контексті чого доцільно було б використати, для прикладу, кібернетичну модель «чорної скриньки» У. Р. Ешбі.

2. В п.2.1 дисертаційного дослідження необхідно було б більш детальну увагу звернути на процеси ринкотворення в системі охорони здоров'я України, чинники та результати розвитку підприємницьких структур в сфері охорони здоров'я та їх вплив на економіку України.

3. При характеристиці організаційно-економічного механізму реалізації публічної політики охорони здоров'я в п.2.2 дисертації доцільно було б в контексті розгляду проблеми фінансово-бюджетного регулятивного впливу держави проаналізувати ефективність податкового та тарифного регулювання діяльності закладів охорони здоров'я.

4. Потребує додаткового уточнення вибір автором індикаторів для оцінювання результативності публічної політики в сфері охорони здоров'я України в п.2.2, і як отримана інформація корелюватиме із вирішенням завдань Плану повоєнного відновлення охорони здоров'я України та виконання щорічного Паспорту бюджетної програми фінансування охорони здоров'я.

5. У запропонованій доктрині модернізації публічної політики охорони здоров'я автор акцентує увагу на проблемах відсутності інструментів публічної політики, орієнтованих на підтримку довголіття, населення, відсутність методик аналізу інформації про стан здоров'я людини, її навколишнього середовища та способу життя, відсутність систем мотивації людей до вивчення та використання здоров'язберігаючих технологій. Однак, не наводить обґрунтування, яким чином будуть вирішені дані завдання, коли фінансування превентивних програм охорони здоров'я в Україні скорочується, більше того, як стверджує автор воно в 4 рази нижче від фінансування таких програм в країнах ЄС (с.151).

Загальний висновок про дисертаційну роботу. Дисертація Мацика Володимира Олександровича «Модернізація публічної політики в сфері охорони здоров'я» є завершеним, самостійним науковим дослідженням, яке характеризується високим теоретико-методологічним рівнем, науковою та практичною значимістю вирішення поставлених завдань, апробацією отриманих висновків та пропозицій, є належно оформленим, відповідає принципам академічної доброчесності, вимогам спеціальності 051 «Економіка».

Дисертаційна робота «Модернізація публічної політики в сфері охорони здоров'я» за структурою, оформленням, повнотою розкриття поставлених завдань відповідає вимогам Порядку підготовки здобувачів вищої освіти ступеня доктора філософії та доктора наук у закладах вищої освіти (наукових установах), який затверджений постановою КМУ від 23 березня 2016 р. № 261 (зі змінами і доповненнями від 03 квітня 2019 р. № 283), Вимогам до оформлення дисертацій, затвердженим наказом Міністерства освіти і науки України від 12 січня 2017 р. № 40, Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 12 січня 2022 р. № 44, а автор дисертації – Мацик Володимир Олександрович – заслуговує на присудження ступеня доктора філософії в галузі знань 05 – «Соціальні та поведінкові науки» за спеціальністю 051 – «Економіка».

**Доктор економічних наук,
професор, заслужений діяч науки і техніки України,
професор кафедри менеджменту,
публічного управління та персоналу
Західноукраїнського
національного університету**

Алла МЕЛЬНИК

Підпис *Алла Мельник*

Завіряю:
НАЧАЛЬНИК
ЗАГАЛЬНОГО ВІДДІЛУ *Алла СЕЦІНА*